

ДО ПРОБЛЕМИ ПІДНЕСЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАТУСУ ПСИХОЛОГА У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Черепєхіна О.А.

Україна, Запоріжжя, Класичний приватний університет

За останні десятиліття в нашій країні різко зросла популярність психологічної допомоги і значно збільшилося число психологів-практиків, тоді як глибина їх підготовки залишається недостатньою. Практикуючі психологи зазвичай не усвідомлюють недостатності власної підготовки, оскільки існують можливості пояснення і виправдання невисокої ефективності підсумкових результатів діяльності різними «об'єктивними» причинами, а також виділенням специфічної психологічної результативності, досягнення якої задовольняє фахівця, хоча клієнт своєї мети і не досягає.

При цьому професійне становлення майбутнього психолога можна визначити як процес поетапного вирішення комплексу протиріч, узгодження різних тенденцій і вимог, які задаються базовими протиріччями, які пред'являються до індивіда, і його бажаннями можливостями по їх реалізації.

Професіоналізм виступає основною якісною категорією психолога, визначає результативність і його кар'єру. Як правильно свідчить А.П. Роганський, професіоналізм – це вищий рівень психофізичних психічних і особистісних змін, що виникають в процесі довготривалого виконання професійних обов'язків, забезпечують якісно новий, більш ефективний рівень вирішення складних професійних завдань в особливих умовах. Вчений стоїть на позиції, що становлення особистості проходить по трьох основних показниках:

- а) зміна всієї системи діяльності - формування професійної майстерності;
- б) зміна особистості суб'єкта, що проявляється як у зовнішньому змісті (мова, емоційність, форми спілкування), так і в формуванні відповідних елементів професійної свідомості, що в більш широкому плані може розглядатися як становлення професійного світогляду;
- в) зміна відповідних компонентів установки суб'єктів по відношенню до об'єктів діяльності, що проявляється в рівні поінформованості про об'єкт, ступені усвідомлення його значимості, зацікавленості до об'єкта, в схильності і задоволенні від взаємодії з

ним не дивлячись на труднощі, в основі своїх реальних можливостей впливу на об'єкт, і може називатися професійним статусом психолога.

Як бачимо, важливим елементом в системному явищі професіоналізму психолога є професійним статус фахівця з психології, що тісно пов'язаний з поняттям професійної позиції.

У філософії поняття “позиція особистості” найчастіше вживається в значенні точки зору, думки. Соціологи, оперуючи поняттям “позиція особистості”, використовують його для позначення статусу (становища) індивіда в соціальній системі, який визначається відповідно до економічних, професійних, етнічних ознак, специфічних для цієї системи. Поняття “статус” також застосовується в співвідношенні з поняттям “соціальна роль” [4].

При цьому статус означає сукупність прав і обов'язків, а роль - динамічний аспект, тобто певну поведінку. Досить часто поняття “статус” психологізується і зводиться по суті до уявлень індивіда про власну позицію [6].

У психології поняття “позиція особистості” використовується у двох значеннях :

- стійка система ставлень людини до певних аспектів дійсності, яка проявляється у відповідній поведінці і вчинках;
- інтегральна, найбільш узагальнена характеристика становища індивіда у статусно-рольовій внутрішньогруповій структурі [5].

Статус - абстрактний багатозначний термін, що в загальному сенсі позначає сукупність стабільних значень параметрів об'єкту або суб'єкта. Із спрощеної точки зору статус об'єкту або суб'єкту - це його стан. Статус (від лат. - стан, положення):

1. положення, позиція, ранг в будь-якій ієрархії, структурі, системі;
2. сукупність прав і обов'язків, що визначають положення особи, державного органу, міжнародної організації, держави в міжнародних організаціях, що характеризують їх правове положення [7].

В останньому випадку це поняття близьке за значенням до соціальної позиції. Так, у значенні статусу, ролі, місця індивіда в групі чи системі відношень у суспільстві поняття “позиція особистості” розглядається в роботах Г.М. Андреевої, Ю.Б. Гіппенрейтер, О.В. Киричука, І.С. Кона та ін.

Зокрема Ю.Б. Гіппенрейтер, розглядаючи проблему психологічних механізмів формування особистості, говорить про соціальну позицію як функціональне місце, яке може посісти людина по відношенню до інших. Воно перш за все характеризується сукупністю прав і обов'язків. Обравши певну позицію, людини має виконувати

соціальну роль, тобто здійснювати сукупність дій, які від неї очікуються соціальним оточенням. Обидва поняття: соціальна позиція і соціальна роль – “описують деяку задану нормативну систему дій, яку він (суб’єкт) повинен виконати, відношення, в які він повинен вступити, стиль поведінки, який повинен засвоїти” [1, с. 104].

О.В. Киричук звертається до позиції в зв’язку з міжособовими стосунками в колективі і місцем, яке посідає кожен член колективу в цій системі. На його думку, “головним є не формальний статус того чи іншого члена групи, а його внутрішня позиція щодо формальної структури класу, створеної з ініціативи класного керівника, тих групових цілей, життєвих цінностей та орієнтації, правил поведінки, які були ними запропоновані, як нормативні. Приймає чи не приймає той чи інший учень диспозиційні регулятивні настанови, - визначає характер “ділових стосунків усередині шкільного класу” [2, с. 25].

На нашу думку, сьогодення характеризується невизначеністю статусу психолога та неадекватністю очікувань щодо його завдань, можливостей тощо.

Професійний статус психолога базується на його здібностях і кваліфікації, необхідних для виконання його обов’язків. Психолог повинен бути професійно підготовленим і мати спеціалізацію в застосуванні методів, інструментарію та процедур, які застосовуються в даній області. Частиною його роботи є постійна підтримка на сучасному рівні своїх професійних знань і умінь. Психолог не повинен застосовувати методи і процедури, які не пройшли достатньої апробації у рамках сучасних наукових знань, без упередження по відношенню до існуючого різноманітності теорій і шкіл. У разі випробування психологічних методик, ще не отримали наукової оцінки, клієнти повинні бути повністю повідомлені про це заздалегідь [3].

Отже, відстоюючи ідеї високого статусу і позитивного іміджу психолога в суспільстві, студенти – майбутні психологи опосередковано набувають характеристик професіоналізму. Мова йде про те, щоб психологія розвивалася не тільки як наука, але і як авторитетна частина практики, суб’єктом якої є психолог-професіонал з високим статусом у соціумі. І факультети психології не повинні залишатися осторонь, а вести активну роботу з піднесення професійного статусу психолога у фаховій підготовці майбутніх фахівців з психології.

Література:

1. Гиппенрейтер Ю.Б. Введение в общую психологию. Курс лекций. - М.: ЧеРо, 1996. – 336 с.

2. Гільбух Ю.З., Киричук О.В. Шкільний клас: як пізнавати і виховувати його душу. – К.: Вища школа, 1994. – 216 с.
3. Зинченко Ю.П. Нужно отстаивать высокий статус психолога в обществе // Режим доступа. - <http://www.gazetamim.ru/opinion/opinion/zinchenko.htm> («Психологическая газета: Мы и Мир» (№5 [129] 2007)
4. Подоляннюк О.Л. Розвиток професійної позиції шкільного психолога у післядипломній освіті. - 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук. – Київ, 2003. – 37 с.
5. Рабочая книга школьного психолога / Под. Ред. М.В. Дубровиной. – М.: Просвещение, 1991. – 303 с.
6. Хант Дж. Управление людьми в компаниях: руководство для менеджера / Пер. с англ. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 1999. - 360 с.
7. <http://ru.wikipedia.org/wiki>